

Începuturile actualului litoral

Nu ar fi nicio exagerare, după cum nu ar fi nicio figură de stil dacă am afirma, din capul locului, că începuturile actualului litoral coincid cu începuturile neamului nostru.

Perisipul Mamaiei, ca și cel de la Portița, ca și cossa basarabeană, nu existau până prin secolul VII î.H. Aceste cordoane litorale care închid astăzi vechile golfuri de mare nu se formaseră încă pe atunci, pentru simplul motiv că nu aveau din ce. Nu existau nici lacurile Tăbăcăriei, Siutghiolului, Tașaulului și Caraharmanului. Corăbiile grecești ancorau direct la Histria, pe atunci malul mării. Apoi s-a întâmplat ceva destul de ciudat. Nisipurile au tot crescut, iar marea s-a tot retras, înnisipând vechile rade ale vechilor porturi. În zadar blestemau grecii nisipurile ce le blocau porturile – cetății, deoarece ei nu bănuiau că dezechilibrul naturii îl provocaseră chiar ei înșiși. Fără măcar să o știe.

Până la pătrunderea grecilor în Pontus Euxinus, singurul nisip de litoral era format prin spargerea scoicilor micuțe de stridii (*Ostrea Taurica*). Dar agățate de carenele primelor nave pentru negoț au fost aduse și primele midii (*Mytilus Galloprovincialis*). Mmidiile, spre deosebire de stridii, au o putere de înmulțire vertiginosă, aproape fantastică. Lupta dintre stridii și midii s-a încheiat între secolele III și X în favoarea midiilor, chiar dacă astăzi se mai găesc, ici și acolo, unele stridii. Rezultatul acestei lupte între speciile de moluște a avut ca rezultat înnisiparea generală și progresivă a litoralului nostru.

Iată însă că, din păcate, lucrurile nu s-au oprit aici. Un alt invadator submarin, melcul rapana (*Rapana Tamasiana*) a fost adus pe carenele vapoarelor petroliere, sosite din Extremul Orient. Ei bine, acest melc, rapana, se hrănește cu midiile ce alimentează cu nisip litoralul nostru. Iar dacă această luptă surdă între specii nu a influențat încă în mod dezastruos perisipurile litoralului dobrogean, asta se datorează doar faptului că valurile mai alimentează – prin inerție – bancurile de nisip cu cochiliile devorate de rapana. Asupra detaliilor luptei surde care se duce în adâncurile Mării Negre vom reveni. Ce se va întâmpla în momentul în care midiile vor fi practic terminate, nimeni nu știe. Noi avem grijile noastre de zi cu zi și, de fapt, nici nu ne trece prin cap că soarta litoralului românesc stă la bunul plac al stridiilor, midiilor sau al frumosului și aspectuosului melc rapana. Noi, popor mioritic, croim imediat o legendă pentru a explica tot ceea ce nu prea înțelegem...

Legenda Mamaiei

Ciudata configurație a nisipurilor pe care este așezată actuala stațiune Mamaia nu putea să nu constituie și un prilej de fabulație. De aici până la nașterea legendei nu a fost decât un pas, legenda șlefuiindu-se an de an.

Povesteau bătrânii turci că, după multe străduințe, un pașă – căpetenie supremă din oastea lor – a reușit să prindă un vestit oștean moldovean, renumit peste mări și țări pentru forța și iscusința sa în lupte. Acesta era atât de puternic, încât putea să ia în brațe un tun cu care, îndreptându-l asupra turcilor, îi bombarda cu ghiulele, omorându-i pe capete și înclinând astfel balanța victoriei de partea moldovenilor. Pentru pagubele și pentru spaimele îndurate de oastea otomană, turcii hotărâră moartea moldoveanului prins. Călăii îi legară mâinile și picioarele de câte o cămilă și apoi mănără cămilele spre cele patru zări, rupându-l pe oștean în bucăți. Iar pe frumoasa și inimoasa lui nevestă – care de multe ori luptase alături de bărbatul ei – o luară dimpreună cu fetița lor și le duseră în localitatea Küstendje (Constanța de astăzi).

Noua roabă a turcilor era de o rară frumusețe și se duse vestea în toată țara despre mândrețea și gingășia ei – dar tot astfel se vestise și despre ura păstrată față de ucigașii soțului său, fapt pentru care niciun turc nu se putea apropia de dansa. Copila, pe numele ei Constandina, era și ea, de asemenea, neînchipuit de frumoasă. Avea un păr atât de auriu, încât turcii o

mângâiau uluiți pe cosițe pentru a se convinge că sunt adevărate. Fiindcă nimeni nu văzuse la turci plete de aur ca ale Dinei – Constandinei, cum era dezmiertată fetița de toți.

Amândouă, mamă și fiică, trăiau retrase și izolate într-o căsuță de la malul mării, nedespărțindu-se niciodată.

Timpul trecea molcom. Dina – Constandina se făcea tot mai frumoasă, iar Mamaia – căci astfel îi spunea copila mamei sale – rămăsese la fel de frumoasă, deși mereu tristă. Purta încă doliu și nici nu voia să audă de Pașa din Silistra, cel care o luase de roabă – deși acesta îi trimitea tot felul de daruri scumpe, cumpărate de la Stambul, pentru a o îmbuna și a o hotărî să vină în haremul său.

În cele din urmă, Pașa își pierdu răbdarea și se hotărî s-o ia cu forța pe Mamaia la Silistra. Pentru asta, el trimise o corabie cu câțiva slujitori de încredere, astfel că, într-o bună zi, când roaba spăla niște lână pe malul mării, oamenii Pașei o prinseră și o urcară cu forța pe corabie. În zadar biata femeie începu să plângă, să se zbată și să strige că e răpită, pentru că nimeni nu se afla prin preajmă. Și chiar de s-ar fi aflat cineva pe acolo, tot nu ar fi avut rostul să se opună dreptului Pașei din Silistra. Singură Dina – Constandina, care era în casă, auzi țipetele Mamaiei și fugi într-un suflet pe malul mării să vadă ce se întâmplase. Acolo își zări mama ținută cu forța pe corabia ce se depărta.

- Mamaia!... Mamaia!... începu să țipe fata, smulgându-și părul de disperare și implorându-i pe turci să-i redea mama. Zadarnic era totul, rugăminți și lacrimi, deoarece corabia se îndepărta mereu.

Tulburată de durere, la gândul despărțirii, fata se aruncă orbește în valuri, cu speranța nebunească de a ajunge la corabie.

Văzând marea primejdie în care se afla fata, Mamaia se rugă atât de fierbinte pentru salvarea copilei sale, încât se povestește că atunci s-a înfăptuit minunea: Mamaia – zbcium și rugă – se prefăcu într-o punte de nisipuri, așternută ca drum între ape pentru ca să nu se îneca fetița mult iubită.

Dina – Constandina alergă pe această punte de nisipuri ivite din mare, dar nu-și mai află mama – deși o simțea pe Mamaia acolo, sub picioarele ei, ajutând-o pentru a nu se îneca, ca un suprem sacrificiu matern. Ea continuă să alerge în neștire, ca o nălucă, toată noaptea, până a doua zi, când turcii din Küstendje veniră la malul mării unde văzură minunea: cele două țărături se uniseră pentru totdeauna printr-o limbă de nisip, până hăt departe, spre Capul Midia.

Dar Dina – Constandina, fata cu plete de aur, nu fu în stare să povestească cele întâmplate, deoarece mințile i se rătăciseră. Singurele cuvinte pe care le tot îngâna erau doar un bocet ce persista lugubru între cer, nisip și apele mării:

- Mamaia... Mamaia... Mamaia...

Astfel, spune legenda, s-a născut grindul dintre apele sărate ale mării și apele dulci ale lacului Siutghiol, cel despărțit de mare prin nisipurile Mamaiei. Și până nu de mult povestea aceasta se mai putea auzi cântată, în zornăitul dairalei și plânsetul molcom al daulului, prin cafenelele turcești din Canara, Agi – Cabul sau Anadalchioi, vântul ducând departe refrenul persuasiv:

„Aglă ciogiuc, Aglă!

Aglă Mamaia...

(Plângi, copilă, plângi,

Plângi pe Mamaia...)”.

Pescarul de la Râm...

Unul dintre locurile preferate ale poetului antic Ovidiu era insula care îi poartă numele. Începutul unui colind cules la Sibioara de Titus Gerău sună așa:

„Între mări și-ntre ostroave,

În Ostrovul fără cale,

Stă pescarul bătrân,

Venit de la Râm...”.

Dacă pe vremea lui Ovidiu lacul Siutghiol era deja separat de mare sau dacă apele mării

băteau încă direct în faleza de la Canara (azi satul Ovidiu), insula aceasta sigur exista. Poate pe atunci era mai frumoasă și mai sălbatică. Ostrovul, zis al lui Ovidiu, a fost de atunci când oază de pădure, când grădinărie irigată, devenind acum bază nautică și complex turistic. Vestigii antice ies peste tot la iveală.

Aici, Publius Ovidius Naso găsea, probabil, adeseori liniștea și împăcarea sufletului, privind la frumusețile naturii înconjurătoare, a cărei misterioasă metamorfoză o cântase ca nimeni altul; natura, singură, rămânându-i până la urmă credincioasă dintre toți aceia pe care elegantul poet al Romei îi cântase pe vremuri.

Apa dulce a lacului Mamaia

Dar însuși lacul Siutghiol, numit astăzi lacul Mamaia, se constituie într-o enigmă ca atâtea altele de pe cuprinsul bătrânei Dobroge.

Complet izolat de mare, acum lacul are o suprafață de 2.107 ha și o adâncime medie de 5 – 6 metri. Jumătatea sudică a lacului are, în general, o adâncime mai mare, atingând, în dreptul Insulei Ovidiu, chiar 17 metri. Ca lungime, are 7 km, iar lățimea este de 4 km la nord, micșorându-se spre sud până la 0,4 km. Nivelul lacului, în mod normal, atinge + 1,90 metri față de nivelul mării, ceea ce a constituit întotdeauna un mister.

În zona Canara se varsă un puternic izvor de apă dulce.

Alte izvoare mai mici se găsesc în valea cătunului Cișmeaua, pe vâlceaua Stupăriei (Cavalac – Dere) și la apus de Palazu Mare, locul unei foste mari așezări romane. Toate izvoarele alimentează lacul din belșug, ceea ce îi explică nivelul mult superior mării. Cu privire la acest fenomen o pasionantă teorie a fost elaborată de cercetătorii hidrologi amatori Constantin și Florian Ionaș – tată și fiu.

Ei susțin că, printre tainele milenare ascunse încă sub măruntaiele Dobrogei, se află și existența unui fluviu subteran, având, în adâncuri, albie proprie, lată de circa 200 de metri (!?) cu apă potabilă, bună la gust și răcoroasă ca apa de izvor, provenind din îndepărtatul ținut al Vrancei.

Începând din anul 1947, când cei doi și-au lansat teoria, și până în 1967, când efectele teoriei lor (nu susținerea în sine!) au fost acceptate de oficialități prin înființarea stației de alimentare cu apă de la Valea Cișmelei, viața celor doi hidrologi s-a scurs doar în căutări și trudă; fără altă recompensă în afara acceptării rezultatelor intuite și apoi revelate.

În anul 1950, familia Ionaș realizează, cu mijloace proprii, un sondaj de 24 de metri pe fundul Siutghiolului. Atunci, de sub fundul lacului a izbucnit un șuvoi puternic, artezian, mai înalt cu trei metri față de oglinda lacului – deci cu cinci metri față de nivelul mării! Am fost mar-

tor...

„Sursă epuizabilă” au declarat scepticii funcționarii administrației. Atunci, hidrologii amatori au forat în anul 1952, în alt punct. Același rezultat. Deci sursa nu era nicidecum epuizabilă, cum susțineau funcționarii. Cei doi pătimași cercetători amatori au pornit pe firul credinței lor, - la propriu și la figurat – sacrificându-și timpul liber și mijloacele financiare. Forau pe parcursul fluviului „Ior” subteran cu mijloacele proprii, reduse, ascultau seara legendele localnicilor și studiau puțurile din Bărăgan. Așa au ajuns în Vrancea. Astăzi, întreg litoralul dintre Mamaia și Mangalia se alimentează cu apă din „efectele” teoriei celor doi uitați și ruinați Ionaș.

Cine-i mai știe astăzi, după jumătate de secol, pe acei Constantin și Florian Ionaș? Niște nebuni!

Azi învățăm tacticos și robinet și bem un pahar aburit cu apă rece de parcă ar fi de la un izvor, de fapt de undeva din Vrancea...

Dar, să revenim la soarta litoralului nostru.

Legendă și adevăr

Legenda, ca orice legendă, prezintă și un sămbure de adevăr. Limba de nisip, pe care este clădită Mamaia, pornește din marginea Constanței (Küstendje de altădată), de la punctul Tăbăcăriei și merge cale de 21 km până la capul Midia, pe o lățime ce variază între 150 și 200 m. Grindul acesta are o vechime foarte mică, el s-a așternut efectiv în mare de curând, ducând la separarea vechilor golfuri și preschimbarea lor într-o serie de lacuri: Tăbăcăriei, Siutghiol, Tașaul și Caraharman. Unele dintre ele au ape dulci, precum Siutghiolul, alimentat subteran de izbucniri curate de apă ce vine – cum am văzut – din Vrancea; dar și la sud de Constanța sunt alte lacuri cu apă la fel de dulce: Darancula, Mangalia, Tatlageac ș.a.

Grindurile și aluviunile ce au înnisipat litoralul românesc au început extensia lor destul de curând la scara istoriei și s-au format, așa cum afirmam anterior, prin sfărâmarea miliardelor de midii (*Mytillus Galloprovincialis*), aduse inițial pe carenele corăbiilor grecești. Aceste scoici nou venite s-au impus asupra speciilor existente, în special față de stridii, ce erau mult mai puțin prolifică. Asta deoarece midiile se înmulțesc vertiginos și se găsesc în straturi suprapuse, fixate la adâncimi de 25 – 55 m, la o distanță de 20 – 40 km de țarm; dar, uneori, bancurile lor masive se apropie de coastă la 5 – 6 km și urcă până la 6 m adâncime. Ele se agață de fundul mării cu ajutorul unor firifoare subțiri, motiv pentru care pot foarte ușor să fie smulse de valuri, fiind aruncate la țarm, unde se sfarmă, transformându-se în nisip. Densitatea midiilor este de 400 – 500 buc./m.p. și justifică formarea noilor grinduri și plaje.

Litoralul românesc

Notă informativă adăugită de redacția revistei Nord Dobrogea Cultural

Acest fenomen de înnisipare a fost cercetat și determinat de cercetătorul subacvatic amator C. Scarlat prin studierea depunerilor biologice de pe obiectele submerse de ceramică. Pe obiectele de până în secolul I î. H. predomină stridiile fosilizate, lipsind cu desăvârșire midiile, ce apar abia în era noastră - după sec. III devenind predominante până în secolul nostru și constituind astfel timp de aproape două milenii o abundentă materie primă pentru formarea nisipului.

Pierdem litoralul din cauza... Japoniei

Ca și altădată corăbiile grecești, în zilele noastre vapoarele venind din Extremul Orient au adus, agățate de carenele lor, acele moluște necunoscute pe aici: *Rapana Tamasiana*.

Sub splendidul nume, cu iz exotic, se ascunde un melc frumos, adevărat obiect ornamental, dar care, din nenorocire, se hrănește cu... midii. Tot cercetătorul C. Scarlat afirmă că, în anul 1966, a găsit doi astfel de melci la Mangalia, iar în 1967 a găsit 18 exemplare într-un an. Ei bine, în 1972, a găsit într-o singură oră 370 de astfel de melci!

Înmulțindu-se uluitor, aceștia depun fiecare 800 - 1.000 de ponte cu 15 - 40 de ouă fiecare. C. Scarlat a dovedit că *Rapana* devorează midiile în cantități pur și simplu uriașe.

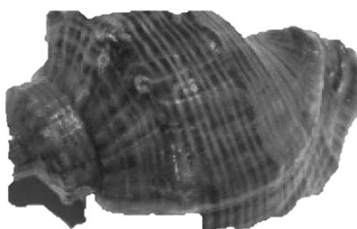
Mișcările telurice sunt și ele împotriva noastră

În afară de lovitura dată midiilor - singura sursă de reîmprospătare cu nisip specific litoralului nostru - nivelul Mării Negre crește cu 1 m pe mileniu. Acest fapt nu ar fi prea îngrijorător - deși contează. În schimb, se constată o îngrijorătoare imersiune a întregului fund de mare din dreptul întregului litoral românesc. Stâncile Medeei, aflate pe promontoriul dintre Cazinou și Portul Tomis, care erau la suprafața apei prin 1910, se află, astăzi, la 0,8 - 1,6 m sub nivelul mării. Mai mult, în zona

Mangaliei, cercetătorul subacvatic citat anterior a constatat că blocurile de calcar, ce se aflau, în 1963, la 0,4 m adâncime, s-au „lăsat” la 1,5 m în 1969. Rezultă, deci, o scufundare de 1,1 m în doar 6 ani! Uluitor!

O luptă ascunsă, de proporții, se desfășoară pentru ca Marea Neagră să-și întindă stăpânirea asupra litoralului românesc, de altfel propria sa creație, pe care dorește să o recapete îndărăt.

Pentru că doar o minune mai poate salva litoralul de astăzi în fața dezechilibrului biologic și a forțelor telurice care parcă și-au dat mâna pentru a ne răpi acel litoral pe care însăși marea ni l-a dăruit cu o grațitudine pe care niciodată nu am recunoscut-o.

Rapana este un gastropod de talie mare, cu cochilia globuloasă și groasă, spiralată, compusă din 7-8 spire separate de suturi adânci. Marginea de sus a fiecărei spire este acoperită cu tuberculi cornoși. Atinge grosimea de 190/160mm. Se înmulțește prin ouă. Durata incubării este de aproximativ 17 zile, în condițiile unei temperaturi a mediului de 18...20° C. Durata de viață a speciei este de peste 10 ani, iar în doi ani un exemplar tânăr ajunge la dimensiunile unui adult.

Rapana se găsește la adâncimi mari, se recoltează de scafandri. Este comestibilă, are un gust deosebit. Fiartă, pentru a ieși mai ușor din cochilie, se mărunțește și se colorează cu șofran. Se folosește ca momeală pentru guvizi.

Stridia Mytilus galloprovincialis, denumită uneori scoica mediteraneană, este cea mai comună specie de bivalve din zonele infralitorale stâncoase ale Mării Negre. Este foarte consumată și a fost cultivată din timpuri străvechi. Este o specie importantă pentru industria pescuitului, fiind folosită și ca momeală. Poate fi întâlnită pe arii extinse mai jos de zona de spălare a valurilor, dar și la adâncimi de 30-40 m, până la 55 metri, pe funduri sedimentare.

Litoralul românesc reprezintă o parte din țărmul occidental al Mării Negre și se întinde de la granița cu Ucraina (Nord, în golful Musura) până la cea cu Bulgaria (Sud, la câteva sute de metri de localitatea Vama Veche)

Partea terestră a litoralului românesc (țărmul) se întinde pe o lungime de 245 km. și se compune din trei sectoare geomorfologice:

- la nord, Delta Dunării ;
- la mijloc, complexul Razim-Sinoe cu grindurile care îl despart de Marea Neagră;
- la sud, coasta dobrogeană formată dintr-o alternanță de faleze, de plaje și de limane înșiruite între sudul grindului Chituc și frontiera bulgară.

Principalele așezări litorale

● *Sulina*: port liber din Delta Dunării, la extremitatea de răsărit a României, la vărsarea brațului Sulina în Marea Neagră. La Sulina nu se poate ajunge decât cu vaporul, fie pe Dunăre, fie pe Marea Neagră.

● *Sfântu Gheorghe*. Situat la gurile brațului omonim, este singurul sat și port din România. Vărsarea brațului Sfântu-Gheorghe în mare este absolut fascinantă, plaja fiind alcătuită din nisip cu granulometrie fină pe o întindere impresionantă. La vărsare se formează insula Sacalin, un spit bariera transgresiv ce migrează spre țărmul deltei cu 30 m/an. Așezarea este recentă (sec. XVII) deoarece, anterior, zona era încă submersă, grindurile nefiind încă formate. În perioada turcească, înainte de 1878, apare pe hărți sub denumirile de „Cedîrlez” sau „Aghios Georgios”.

● *Ciotica*. este o pescărie la mare a comunei Murighiol, accesibilă numai cu vaporul, și situată la jumătate drum între Sfântu Gheorghe și Gura Portiței. Ținutul Cioticei este o succesiune de grinduri cu lacuri izolate, zone mlăștinoase, ape fluviale și salmastre, bălți nisipoase, traversate de dune paralele, stuf. Lacurile din zonă, în special, sunt locuri de pasaj, de popas și de clocit pentru lebede, stârcii albi, roșii și galbeni, țigănuși, lopătari.

● *Gura Portiței*. Inițial sat pescăresc, Gura Portiței este situată pe o fâșie îngustă de nisip, între Marea Neagră și limanul Golovița;

este cunoscută astăzi ca una dintre cele mai retrase (și liniștite) destinații turistice de pe litoralul românesc, o alternativă pentru Vama Veche, devenită prea populară și aglomerată în ultimii ani. Accesul se face de regulă cu vaporușul, de la Jurilovca, Tulcea.

Cu autovehicule speciale se poate ajunge și pe drumul de coastă de la Vadu, pe la Periboina.

- **Năvodari.** Cel mai tânăr oraș al litoralului românesc, situat pe malul sudic al lacului Tașaul și pe istmul dintre acesta și lacul Siutghiol (albia canalului Poarta Albă-Midia Năvodari, inaugurat la 21 noiembrie 1987). Canalul are o lungime de 26,6 km și se desprinde din Canalul Dunăre-Marea Neagră la 35 km, în dreptul localității Poarta Albă, obiectivle sale hidrotehnice fiind ecluza Ovidiu și ecluza Năvodari, precum și porturile Ovidiu și Luminița, care se adaugă portului maritim Midia. Orașul s-a ridicat pe locul satului de pescari cu același nume, fiind astăzi un important centru industrial al țării. Data înființării este 14 august 1975. Anterior, funcționa aici o pescărie, unde peștele era fie afumat, fie conservat în ghețării tradiționale, gheața fiind luată iarna de pe Lacul Tașaul și păstrându-se toată vara așternută între straturi izolante de paie.

- **Mamaia.** Considerată o perlă a litoralului românesc, este situată pe cordonul de nisip ce separă apele sărate ale mării de apele dulci ale lacului Siutghiol. Plaja Mamaia este cea mai mare plajă a litoralului românesc, cu o lungime de 10 km – de la Hotelul „Parc” la „Hanul Piraților” – și o lățime ce variază între 100 și 200 m la nord și 50-100 m la sud. La sfârșitul secolului XIX, principala plajă a orașului Constanța se afla „La Vii”, spre faleza sudică a orașului, plajă la care se mergea cu un tren a cărui gară era în dreptul actualului sediu al Tribunalului Constanța. Începute fiind lucrările de amenajare ale Portului Constanța, de către Anghel Saligny, necesitatea schimbării plajei orașului face ca alegerea să cadă, ca urmare a insistențelor primarului, profesor Ion Bănescu, asupra unui teren pustiu, cu dune ce atingeau chiar și 6-7 m, la est de lacul Siutghiol, la capătul cărui se afla satul de pescari Mamaia.

Inaugurată la 22 august 1906, stațiunea beneficia de o cale ferată ce o lega de Constanța și o gară aflată în dreptul actualului restaurant „Tic-Tac”, drumul până la stațiune având o durată de o jumătate de oră. Planurile

de parcelare a plajei și de sistematizare a terenului sunt încredințate arhitectului Ed Redon, dar până la Primul Război Mondial nu apar decât câteva vile și Pavilionul de Băi (distruș de un incendiu în 1920), conceput de arhitectul Petre Antonescu, iar în 1913 un mic parc amenajat. În perioada 1925-1938 se construiesc cele mai multe clădiri de dinainte de al Doilea Război Mondial. Se începe prin înălțarea a 35 de vile, cu deosebire în jurul Pavilionului Regal și al Cazinoului (construit în 1935), iar în 1934 este înălțată prima vilă cu regim de hotel, vila Albatros, ca între 1936-1938 să se construiască primul hotel - „Grand Hotel Rex”. După al Doilea Război Mondial, stațiunea Mamaia începe, treptat, să capete înfățișarea de astăzi, rămânând mereu cea mai mare stațiune de pe litoral.

- **Constanța.** Metropolă a litoralului românesc, atât pe planul demografic, cât și economic și cultural. Pe planul administrativ este reședința județului Constanța iar pe planul economic, este cel mai mare oraș al regiunii de dezvoltare Sud-Est. Pe lângă principalul port al României, Constanța dispune de un aeroport internațional și de o gară cu mare trafic, atât de marfă, cât și de pasageri.

- **Agigea.** Este situată pe șoseaua Constanța - Mangalia, la 10 km de centrul Constanței, până la țărnușul mării fiind 3 km. Cunoscută prin Sanatoriul TBC Osteoarticular „Dr. V. Climescu”, funcționând din anii interbelici și prin unica rezervație de dune marine din România. Intră în circuitul turistic fluvio-marin din 1984, aici fiind poarta spre Mare a Canalului Dunăre-Marea Neagră. În zona Agigea, a debușeului Canalului, se află și noul Port Constanța-Sud, de 2.460 ha, cu 10.450 m de diguri și o suprafață a acvatoriului de 1.200 ha, fiind unul dintre cele mai mari de pe mapamond din punct de vedere al traficului. Zona de sud de la gura de debușare a Canalului Dunăre-Marea Neagră este rezervată Zonei Libere Agigea, care a înlocuit fosta Rezervație naturală întemeiată odinioară de Ioan Borcea.

- **Tuzla** („sărăria” în turcește) se află la câteva sute de metri de mare, numărul construcțiilor înmulțindu-se între centru și faleză. Pe lângă stația de cale ferată, Tuzla are în vecinătatea ei și un aerodrom pe care sunt organizate anual diverse mitinguri.

- **Eforie Nord.** A doua stațiune ca mărime de pe Litoral în ceea ce privește numărul de

locuri, după Mamaia, este situată pe o faleză înaltă de 30 m, pe porțiunea de uscat dintre Techirghiol și Mare. Are o plajă cu o lungime de circa 3 km, atingând în partea de sud o lărgime maximă de 100 m, apărată de șapte diguri de larg.

- **Techirghiol.** Stațiune așezată pe malul nord-vestic al lacului cu același nume (11,6 km²), într-o vâlcea înconjurată de un climat mai continental, în care se simt mai mult efectele brizei de lac, decât cele ale brizei marine. Zona în care s-a dezvoltat așezarea este deținătoarea unor urme de viață neîntrerupte din neolitic. Prima mențiune documentară datează din 1560, când așezarea este amintită într-un firman al Sultanului. Numele localității vine din limba turcă și are ca sursă de inspirație culoarea cenușie a apelor lacului cu aspect vârgat (techir). Spre sfârșitul secolului XIX se fac primele analize ale apei lacului și ale nămolului de Techirghiol și se amenajează primele stabilimente balneare. În 1899 stațiunea este declarată stațiune balneară. Techirghiol este singura stațiune de pe litoral profilată exclusiv pe tratament balnear, pentru afecțiuni reumatismale și ginecologice. Ca obiectiv de interes istoric se remarcă Monu-

mentul Eroilor, înălțat la 1931 (sculptor D. Mățăoanu) și Biserica de lemn construită în județul Mureș, strămutată la 1921 de către Carol al II-lea la Sinaia și adusă în 1951 la Techirghiol. În incinta Mănăstirii de maici se află o fântână cu sculptură („Sf. Pantelimon”) semnată de Ion Jalea. Clădirea fostului Cămin Cultural a fost casa lui Constantin Tănase, dăruită marelui actor de către Primăria localității.

- **Eforie Sud.** Stațiune situată la 4 km nord de paralela 44, pe un promontoriu înalt de 5-30 m, un pinten calcaros ce constituie legătura malului drept al văii Techirghiol cu faleza Mării Negre și a luat ființă în urma aceluiași proces de valorificare balneară a lacului Techirghiol, la începutul secolului XX. Până la sfârșitul secolului XIX nu se aflau aici decât pășuni și culturi agricole. Pe terenul actualului Poște se afla o stână și un grajd, iar în 1898 iau ființă „Băile Movilă”, așa cum se va numi localitatea până în 1920, ca mai apoi să se numească până în 1948 „Carmen Sylva”, iar până în 1962 „Vasile Roaită”. La inițiativa proprietarului Movilă sunt construite două mari hoteluri, „Parc” și „Băi”, iar între 1903-1913 circa 50 de vile și stabilimente hoteliere și balneare.

În perioada interbelică este considerată cea mai luxoasă stațiune a litoralului, fiind cea mai căutată de turiști. În 1927 Eforie Sud devine independentă de comuna Tuzla, de care fusese până atunci pendinte, fiind recunoscută stațiune balneară în 1928 și devenind oraș în 1929. Actualmente, împreună cu Eforie Nord, din punct de vedere administrativ, formează orașul Eforie cu reședința la Eforie Sud.

- **Costinești.** Capitala vacanțelor estivale ale tineretului, Costinești se află în perimetrul satului cu același nume, la 31 km de Constanța, pe malul mării. Situată în zona limanului fluvio-maritim Costinești, la capătul unei văi lungi și puțin adâncă, fiind azi cel mai mic dintre lacurile situate la sud de Capul Midia, stațiunea dispune azi de dotări ce pot rivaliza cu ale celor mai moderne stațiuni de odihnă și agrement din întreaga Europă.

Satul Costinești și satul Schitu au fost întemeiate în ultimul deceniu al secolului XIX de către coloniști germani care, în mijlocul unei regiuni lipsite de surse de apă, construiesc și încep cultivarea ogoarelor, proprietatea fiind a lui Emil Costinescu care o cumpărase de la Vasile Kogălniceanu, fiul lui Mihail Kogălniceanu.

niceanu.

- **Olimp.** Prima dintre cele șase stațiuni ale litoralului, cuprinse între lacul Tatlageac și Mangalia, pe o distanță de 18 km, șirag de stațiuni cunoscute de geografi ca „zona Comorova” iar de administrație sub numele de „Mangalia-Nord”. În zona unde se afla pădurea Comorova și mlaștina Comorova, între 1967-1973 s-a amenajat această înlanțuire de stațiuni de prestigiu internațional, de-a lungul unui țărm dantelat, cu numeroase diguri longitudinale, transversale sau în formă de Y ce protejează plaja de forța de eroziune a valurilor și contribuind la lărgirea plajelor prin depunerile de nisip. Climatul este mai blând decât al stațiunilor aflate spre nordul litoralului.

- **Neptun.** Stațiune situată în fosta pădure Comorova, între „Olimp” și „Jupiter”, beneficiind de răcoarea pădurii și a celor două lacuri cu apă dulce, amenajate pe fostul liman mlăștinos. Plaja stațiunii „Neptun” este în parte comună cu plaja stațiunii Jupiter și este cordonul dintre fosta mlaștină Comorova și mare, având o lungime de 2 km și o lățime ce variază între 50 și 100 m.

- **Jupiter.** Stațiune inclusă în circuitul turistic în iulie 1968, primele hoteluri fiind „Atlas” și

„Olimp”, împreună cu primele căsuțe ale „Satului de Vacanță Zodiac”, unitatea etalon fiind complexul „Paradis”.

- **Aurora.** Cea mai mică stațiune din salba de stațiuni de la Comorova. Plaja are o lungime de 500 m și este obținută prin construirea de diguri ce au schimbat direcția curenților maritimi, diminuând forța și dimensiunea valurilor.

- **Venus.** Situată la sud de capul Aurora, nu are populație stabilă, fiind pustie iarna, cu excepția câtorva paznici și agenți de întreținere.

- **Saturn.** Stațiune sezonieră a litoralului, în prelungirea nordică a orașului Mangalia. Are 21 de izvoare mezotermale sulfuroase care dăruiesc stațiunea cu o eficiență curativă deosebită. Valoarea terapeutică a nămolului extras din mlaștina alimentată de aceste izvoare – mlaștina „Hergheliei Mangalia” – este de trei ori mai mare decât cea a nămolului din lacul Techirghiol.

- **Mangalia-oraș.** Antica cetate Callatis, este amplasată pe o faleză înaltă de 20 m și este orașul turistic românesc cel mai sudic. Plaja

Mangaliei, de 600 m lungime și 50-150 m lățime, are un nisip mătășos, foarte fin, iar apele litorale sunt de mică adâncime pe o distanță mare de la țărm – sub un metru pe 200 metri lungime.

Întemeiat la sfârșitul secolului al VI-lea î.Hr., pe locul unei așezări getice, Acervaticos, de către coloniștii greci veniți din Heraclea Pontică, cetatea Callatis devine un vestit centru de cultură elenistică. În timpul Evului Mediu timpuriu, orașul este un centru al creștinismului dobrogean bizantin. În secolul XIII, odată cu stăpânirea tătară, apare denumirea Pangala, Pangalia, apoi Mangalia, devenind un târg grecesc și găgăuz cu un port modest la mare. Tenta orientală a orașului, căpătată sub dominația otomană, începe să se estompeze spre anii 30 ai secolului trecut, pentru ca după al Doilea Război mondial schimbările să fie fundamentale, marcate de apariția Șantierului Naval (primul mineralier este lansat în 1977), a Portului maritim dat în funcțiune în 1985, apariția noilor hoteluri, a așezămintelor culturale-edilitare și comerciale etc.

Muzeul de Arheologie „Callatis” a fost amenajat în 1963 și din 1978 se mută în actuala clădire. Muzeul adăpostește numeroase bunuri testimoniale antice, de un interes științific și expozițional deosebit. La

sud de Parcul Stadionului se poate vedea zidul de incintă ridicat în secolele I-II. La marginea vestică a localității, la nord de șoseaua Mangalia - Albești se află necropola romano-bizantină unde, în cadrul unui perimetru dreptunghiular de 45 m lungime și 30 m lățime, au fost depistate 16 morminte între care mormântul cudromos, aflat la 1,20 m sub nivel. Lungimea încăperii acestui mormânt este de 3,60 m, lățimea de 2,30 m, iar înălțimea de 2,18 m, camera servind mai multor înhumări. Accesul se făcea printr-un canal de acces – dromos – lung de 3 m și prevăzut cu cinci trepte care coborau până la 2,20 m. Deasupra intrării se află o cruce și o inscripție în limba greacă, scrisă cu roșu, „Doamne, ajută-mă și spală-mă”. Pe peretele de vest se află o altă inscripție, „Nu mă voi teme Doamne și pentru că Tu ești cu mine”. În subsolul hotelului „President” se află rezervația arheologică cu același nume, amenajată în 1995, unică în România. Geamia Esmahan-Sultan, construită în stil maur, datează din jurul anului 1590, în jurul ei aflându-se un cimitir mahomedan. La 3 km nord de municipiul Mangalia se află „Herghelea Mangalia”, la numai 500 m de mare.

Herghelea datează din 192” și dispune de un hipodrom, constituind un centru de atracție turistică și agrement deosebit, permițând practicarea echitației. Complexul turistic „Comorova”, aparținând S.C. Olympus S.A. este amplasat în mijlocul pădurii, fiind alcătuit din hotelul „Olimpus S.A.”, minihoteluri, vile și căsuțe de vacanță, din restaurante și spații de agrement.

- **Doi Mai.** Sat înființat la 2 mai 1887 de către Mihail Kogălniceanu, prin aducerea câtorva familii de ruși scopiți de la București, Iași și Galați. Situat pe malul mării, la sud de municipiul Mangalia și de lacul cu același nume. Lacul Mangalia a fost inițial liman fluvio-marin și s-a transformat într-un golf prin tăierea, în 1979, a grindului de nisip (cordon litoral) ce îl separa de mare. Are o suprafață de 260 ha și a fost separat în partea interioară în două lacuri: Limanu și Hagieni.

- **Vama Veche.** Localitate de frontieră, amplasată pe marginea unui larg golf maritim, cu plajă lată de 30-40 m și lungă de 300 m. Frontiera este la câteva sute de metri la sud de sat.